N°. 89. **DE GRONDWET.** 1853.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . f 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . » 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.

WOENSDAG 7 SEPTEMBER.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:
JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . f 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . » 5.00.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen, per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement f 60, Ned. Cour.

BERIGT.

De Uitgevers vestigen de aandacht van den handel in het algemeen en van de lezers dezer Courant in het bijzonder op de rubriek »ADVERTENTIËN« in dit Dagblad geopend.

Overal in ons vaderland in aanzienlijken getale verspreid, beloven advertentiën, in deze Courant tegen zeer billijken prijs geplaatst, door de duizende lezers, aan wie ze onder de oogen komen, de vruchten, welke men van advertentiën verwacht.

Berigten van geboorte, huwelijk en overlijden worden door de Uitgevers, gratis, in DE INDIËR opgenomen.

JOH. NOMAN EN ZOON.

Het verslag der Eerste Kamer over de wet, regelende het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen, regtvaardigt het vertrouwen niet, dat de constitutionnelen in den lande in dat hooge staatsligchaam, met betrekking tot het aanhangige wets-voorstel, hebben gesteld.

Het geheele verslag, opgesteld met eene beknoptheid, welke hier en daar zelfs belet duidelijk te vernemen, wat eigenlijk de bedoeling is, geeft den onaangenamen indruk, alsof de Eerste Kamer een Verslag heeft opgemaakt, omdat zij daartoe verpligt was, maar dat zij zich inderdaad van deze onaangename taak, hoe eer hoe liever, heeft willen kwijten. Onder het voorgeven, dat de Tweede Kamer de wet zoo uitvoerig heeft behandeld, dat al wat daartoe in betrekking staat, geacht moest worden bekend te zijn, heeft de Eerste Kamer, zonder bijvoeging van argumenten, de onderscheidene gevoelens harer leden doen kennen. De Eerste Kamer heeft aldus ten eenenmale over het hoofd gezien, dat het ontwerp van wet, aan hare beoordeeling onderworpen, geheel verschilt van dat, waarover de Tweede Kamer beraadslaagde; en dat *redactie* en *strekking* van het ontwerp, zoo als het *thans* luidt, gereedelijk aanleiding gaven tot het openen van nieuwe gezigtspunten over de quaestie. Wij bekennen in gemoede, dat het uitgebragte Verslag niet getuigt van die naauwgezette behandeling eener, in hare strekking zoo verderfelijke en in hare gevolgen welligt zoo hoogstgewigtige wet, waarop de Natie regt had te rekenen. Kennelijk heeft men zich, zoo kort mogelijk, van de zaak trachten af te maken.

Het verslag lijdt bovendien aan een groot gebrek. Het is op één hoofdpunt, hetwelk over de wet behoort te *beslissen*, met zich zelf in strijd; waarvan het gevolg is, dat men denken moet aan eene misstelling van de zijde der Commissie van Rapporteurs, of aan eene twijfelachtigheid van overtuiging bij de Eerste Kamer, die, in zulke hoogstgewigtige vraagstukken, niet kan strekken tot versterking van het vertrouwen op die Kamer.

Reeds in den aanvang vernemen wij, dat »*verreweg de meeste leden*« van oordeel zijn, dat de Grondwet het vaststellen »*eener wet*« niet verbiedt, dat zij niet strijdig is met de *letter* der Grondwet. De grondwettigheid is derhalve aangenomen. Hierop volgen evenwel twee *reserves*, welke bestemd schijnen om aan te toonen, dat »*de wet*« door »verreweg de meeste leden« evenwel *verworpen* zal worden. Want wij lezen onmiddellijk daarna, »dat er *onder deze leden sommigen* waren, die het regelen »van dit onderwerp bij de wet met *den geest* der »Grondwet minder vereenigbaar beschouwden. De »*overigen* (van die »*verreweg de meeste leden*«) meenden, dat het onderwerp door de Grondwet *reeds geregeld is*, en dat het dus met hare voorschriften *niet overeengebragt kan worden*, nieuwe regels bij de wet »daaromtrent in te voeren, waar *hoogstens* alleen het »vaststellen van *repressieve* bepalingen te dien aanzien »in aanmerking zou *kunnen* komen.«

Van *verreweg de meeste leden* meenden dus:

sommigen, dat het regelen van het onderwerp *bij de wet* minder vereenigbaar is met den *geest* der Grondwet;

de overigen, dat het onderwerp reeds bij de Grondwet geregeld en dat alzoo met hare voorschriften niet kan overeengebragt worden, dat men nieuwe regels bij de wet invoere.

De eenige conclusie, daaruit op te maken, is, naar onze meening, dat »verreweg de meeste leden« de wet behoorden af te stemmen, omdat [illegible] den *geest* der Grondwet, de voorschriften der Grondwet zich tegen het invoeren bij de wet van nieuwe regels verzet.

Maar, na deze duidelijke verklaring, neemt het verslag plotseling eene »*eigenaardige*« wending; want onmiddellijk daarop heeft »de meerderheid der leden »de *noodzakelijkheid* dezer wet in de gegevene omstan»digheden *gereedelijk erkend*«.

De meerderheid erkent dus de *noodzakelijkheid* van eene wet, die, volgens dezelfde meerderheid,

niet vereenigbaar is met den *geest* der Grondwet, en waarmede de voorschriften der Grondwet *niet* in overeenstemming *kunnen* gebragt worden?

Dat is ons onverklaarbaar. De meerderheid is hier met zich zelve, op eene bedroevende wijs, in strijd; en geeft als het ware het voorbeeld tot het tot stand brengen van wetten *tegen* den geest en *tegen* de voorschriften der Grondwet. Zij baant, zoo doende, den weg, om de Grondwet *bij de wet* af te breken: een weg, dien zij bovenal geroepen is met kracht afgesloten te houden. Meer overeenkomstig de waardigheid der Eerste Kamer ware het geweest, rondborstig te verklaren, dat naar hare meening, de wet *noodzakelijk* zijnde, ook de Grondwet zoodanige verandering behoorde te ondergaan, als noodig is om eene wet tot stand te brengen, die *thans* strijdig wordt geacht met haren *geest* en hare *voorschriften*.

Ten gevolge dezer raadselachtige tegenstrijdigheid is het ten eenenmale onmogelijk geworden, eenige berekening te maken omtrent den waarschijnlijken uitslag der discussiën. Immers thans kan alléén de stemming bewijzen, of »verre weg de meeste leden« de voorkeur geven aan het handhaven van de Grondwet, welke, naar hunne eigene verklaring, door de wet wordt geschonden; of aan eene, door kunstmatige opwinding geboren »noodzakelijkheid.«

Bij den overigen inhoud van het verslag der Eerste Kamer zullen wij niet lang blijven stilstaan; wij achten het verloren moeite. »Slechts eenige leden« hebben de retroactiviteit van art. 5 betoogd; »vele andere leden« deelden niet in dat bezwaar. De schending van een hoofdbeginsel van regt en wetgeving heeft, in de Eerste Kamer, slechts »*eenige*« bestrijders gevonden! Aangename troost voor allen, die in de Eerste Kamer nog een dam waanden te zien tegen den stroom van reactie, waarin de Regering en de meerderheid der Tweede Kamer de Natie medevoeren!

Consequent in haar voornemen, om aan de Vertegenwoordiging zoo min mogelijk licht te schenken in deze zaak, heeft de Regering aan de Eerste Kamer menige inlichting geweigerd, onder het aanvoeren van magtspreuken, als: »de Regering *kan* hier geen woord meer bijvoegen«; »de Regering mag zich van dat standpunt niet laten aftrekken.«

Zoo vroeg men de mededeeling der nota's van 18 en 19 Oct. 1841, tusschen het Nederlandsche gouvernement en den pauselijken Internuntius te 's Hage gewisseld, om te kunnen onderzoeken, of de schorsing van het Concordaat van 1827 geschied was bij Conventie in 1841. Met eene verbazingwekkende stoutmoedigheid vermeet zich de Regering, hier aan de Eerste Kamer de les te lezen, en haar te zeggen, dat zoodanig onderzoek »alleen dan te pas kon komen, indien de voordragt der Regering werd afgekeurd.« En zij laat er dadelijk op volgen: »en nu kan men niet wel van haar vorderen, dat zij in die hypothèse zich in alle de moeijelijkheden, die dan zouden ontstaan, verdiepe.« Hier wordt *vooreerst* aan de Eerste Kamer een middel onthouden, dat zij geëischt heeft tot het instellen van een onderzoek, waarvan veel kon afhangen; en ten *tweede* voorop gesteld, dat de verwerping onmogelijk schijnt. Met andere woorden: al wat aan de *wet* nadeelig kon zijn, wordt aan de kennisneming der Eerste Kamer onthouden; en het is niet de *Kamer*, maar het is de *Regering*, die voorschrijft, welke rigting de Vertegenwoordiging bij het onderzoek der wet hebbe te volgen! Zullen er in de Eerste Kamer niet stemmen opgaan, om tegen zoodanige handelwijs te protesteren, die het vrije onderzoek der volksvertegenwoordiging belemmert en hare kracht verlamt?

Zeer curieus is het antwoord der Regering op eene aanmerking, ten aanzien van art. 2 gemaakt. Men zal zich herinneren, dat dit artikel geheel van beginsel is veranderd, dank zij het anti-revolutionnaire hulpvermogen in de Tweede Kamer. Nu heeft men in de Eerste Kamer gevraagd, welke kracht de Regering bezit, om vreemden invloed te keer te gaan? De regering antwoordt: »persoonlijke invloed van vreemdelingen, die »hier rust en orde zouden komen storen, kan door art. 12 »der wet op de toelating en uitzetting van vreemde»lingen worden gestuit.« Maar.... toen men in de Tweede Kamer op dat art. 12 heeft gewezen, ten betooge dat het art. 2, door de Regering voorgesteld, overbodig was, *toen* heeft de heer DONKER CURTIUS verklaard, dat dit art. 12 hier niet kon toegepast worden!!— In de Tweede Kamer gebruikte dus de Regering dit art. 12 als middel van *bestrijding;* in de Eerste Kamer als middel van *verdediging*. Welk eene waardige houding!

Gelijk natuurlijk is, werd ook de afwezigheid van den heer LICHTENVELT ter sprake gebragt. Ook te dien aanzien geeft de Regering nu eene andere verklaring dan vroeger. In de Tweede Kamer beweerde de heer VAN HALL, dat nu de heer LIGHTENVELT eenmaal weg was er niets aan was te doen; en bovendien, dat *hij* tijdelijk R. C. Minister was en niemand over de wijze, waarop hij die bediening waarnam, kon klagen. De heer VAN HALL toonde alzoo [illegible] dat er althans een Minister aanwezig was, die het depart. van de R. C. eeredienst beheerde.

Thans evenwel wordt het blaadje geheel omgekeerd. De heer LIGHTENVELT is uitrustende van zijne aanrakingsreis op zijne buitenplaats aan den Leidschen weg; de heer VAN HALL kan dus niet wel langer zijn tijdelijk R. C. Minister. Maar er is ook »noodzakelijkheid«, om, ondanks zijne aanwezigheid, den heer LIGHTENVELT niet te doen paraisseren in de Eerste Kamer, en *daarom* betoogt *nu* de Regering, »*dat de Ministers van Eere»dienst integendeel, aan de verdediging der wet zoo veel »mogelijk* VREEMD *moeten blijven!*« Dat is een volteface van den grijzen heer VAN HALL, die den moedigsten tremplin-springer beschaamd doet staan.

Dit nieuwe »gezigtspunt« coïncideert dan ook wonderwel met het, sinds gisteren verspreide gerucht, dat de heer LIGHTENVELT *ongesteld zou zijn.*

De Tweede Kamer werd afgescheept met de variant op het volksliedje: »Malbroek gaat naar den oorlog, en hij komt niet weêrom«; de Eerste Kamer kan naar huis gaan met de verzekering der »vrijheidlievende« Regering, dat *zij* overtuigd is, dat de *Kamer* met den heer LIGHTENVELT niets heeft te maken; want dat deze aanrakings-diplomaat juist zooveel mogelijk *vreemd* aan de *verdediging* der wet behoort te blijven. En de Eerste Kamer zal, gedwee gelijk de Tweede, daarin berusten en, uit eerbiedige belangstelling voor de gezondheid van den hoogen reiziger, een kaartje afgeven aan de buitenplaats van den Minister voor de R. C. Eeredienst?

Drie en dertig leden hebben de wet onderzocht. Zes leden ontbreken alzoo. Wie zijn zij, die, bij zoo gewigtige aangelegenheid, zonder wettige verschooning, hunne zetels in 's lands hoogste raadzaal niet komen innemen? Wij zullen hunne namen morgen mededeelen.

De Heer LIGHTENVELT is in het land.

Is *nu* de heer LIGHTENVELT Minister voor de R. C. Eeredienst, of is hij het niet?

Blijft de heer VAN HALL tijdelijk waarnemen het departement voor de zaken van de R. C. Eeredienst, wordt het dan niet eens tijd, om aan de Kamers mededeeling te doen van het Koninklijk besluit, waarbij die tijdelijke opdragt is geschied?

Heeft de heer LIGHTENVELT het departement weder

aanvaard, waar is dan het Koninklijk besluit, dat den heer VAN HALL ontheft van de tijdelijke waarneming? Of behoort het tot de »tegenovergestelde rigting«, om als Minister op en af te treden *zonder* Koninklijk besluit, of *zonder* daarvan eenige mededeeling te doen aan de beide Kamers der Staten-Generaal?

Ware het niet wenschelijk, dat de Eerste Kamer, bij gelegenheid van de discussie over de wet, deze zaak eens onderzocht?

De *Nederlander* zegt in N°. 974.

»Ook door de beraadslagingen in de Tweede Kamer zijn wij in de overtuiging bevestigd dat het beter ware geweest *zoo men in de tegenwoordige omstandigheden, geene wet voorgedragen had.*

»Maar de voordragt is geschied, en de verwerping zou de oorzaak welligt eener *ministeriële crisis* en de *schijnbare afkeuring van den nationalen weerstand tegen het ultra-montanisme* geweest zijn.

»De *anti-revolutionaire partij* heeft het bewijs geleverd, dat zij op de ondersteuning *zooveel mogelijk* van dit Ministerie bedacht is.

»En tevens dat ze die ondersteuning, onder geen indruk der omstandigheden anders dan *volgens de eigenaardigheid van haar beginselen* verleent.»

En verder:

»De *gewijzigde voordragt* zoowel als de *amendementen* zijn tot stand gekomen door schier onvoorwaardelijk toegeven aan het verlangen der *anti-revolutionaire partij.*

De indruk door deze woorden veroorzaakt, was zeer onderscheiden.

De anti-revolutionaire partij
had de overtuiging, dat de voordragt van eene wet niet wenschelijk was;
werd door de gehoudene beraadslagingen in die overtuiging bevestigd;
en handelde *tegen* die overtuiging door de wet aan te nemen.

Zij deed dit:
tot ondersteuning van het Ministerie;
volgens de eigenaardigheid harer beginsels;
tot voorkoming eener ministeriële crisis;
onder voorwaarde, dat *zij* de wet maakte.

De eigenaardigheid harer beginselen bestaat dus daarin, dat zij hare beginsels plooit naar de omstandigheden;
eigenbelang tot haar doel stelt;
ter bereiking van dat doel, *elk* voorkomend middel bij de hand neemt.

Wij laten ons thans niet in met eene beoordeeling der anti-revolutionnaire beginselen, omdat wij alleen op hunne toepassing letten; immers »zoo de prediking eene daad mag heeten, ook de daad of de toepassing der leer is »somwijlen de meest krachtige prediking. Evenwel de »onmogelijkheid der toepassing kan in de gezindheid en »handelwijs der *personen* gegrond zijn, omdat hun de »veerkracht ontbreekt om ze in beoefening te brengen.« (*Ongeloof en Revolutie.*)

Er is een deel der anti-revolutionaire partij, dat niet begrijpt hoe een ander deel in den laatsten tijd zijne handelingen kan overeenbrengen met
opregtheid, waarheid en goede trouw;
de bevordering van eerbied voor het hoogste gezag;
de liefde tot den naaste;
als men
transigeert met zijn gevoelen,
den eerbied voor de wet doet verloren gaan;
het koninklijk gezag in schijn wil schragen, maar werkelijk ondermijnt,
de natie tot een speelbal maakt van blootе lievelingsideën;
steeds verdeelt, om te heerschen.

Nederlanderachtigheden.

Zonder de Groenianen ware de wet verworpen.

Bewijs, dat inderdaad de April-mannen de overhand niet hebben: *zóó* veel beweging en nog *zóó* weinig overwigt!

Voor hen, die er aan deel namen was het, hoezeer men meerderheid van stemmen kreeg, gewis geen zegepraal.

Niet voor de ministerieële leden, die om het nieuwe ministerie onder de armen te houden, naar de Tweede Kamer gezonden waren; — de eer der discussie toch zullen zij zich niet willen toeschrijven?

Niet voor het ministerie voorwaar, dat zich geheel aan de anti-revolutionairen moest overgeven.

Niet aan deze laatsten, die niet stemden *voor* de wet *om* de wet, maar om de *personen*, die haar voordroegen.

Immers zij vonden de wet *verbitterend, teleurstellend, nadeel-brengend, bezorgdheid-wekkend, eene politieke feil,* die van den beginne af alles ongelukkig *verwikkelde.*

En toch stemmen zij er *voor*, om, zooals *de Nederlander* getuigt, *om* dat zij vreesden, dat er ministers door van het kussen zouden treden;

dus liever eene *slechte wet* goedkeuren, dan aanleiding geven tot verandering van *personeel?!*

Inderdaad, *die* trouw aan beginsels, *die* graad van opoffering aan *personele consideratien*, kenden wij als eigenaardigheid der anti-revolutionaire politiek nog niet.— Nogtans hun eigen orgaan, hun *Nederlander*, getuigt het.

Zal het dan nu daardoor openbaar zijn, wat zij doet, wat zij als beweeggrond harer stemming aanneemt:

dat haar spreken *voor* of *tegen* niet is om de *waarde* van hetgeen in beraadslaging is, maar om iets anders; zou het gewigt harer woorden, de kracht harer stemming, de achting voor hare beginsels daar wel bij hebben gewonnen?

Op 12 Julij schreven wij: »Het ministerie wordt hoe »langer hoe meer met de Groeniaansche partij vereen»zelvigd.« 't Verdwaalde Nederland wil eene zoogenaamde *nationale* politiek. »Hoe kan haar die anders dan door »den heer Groen geworden en door zich slechts in hare »*protestantsche eigenaardigheid*, aan *zijne* leiding toe te »vertrouwen.«

Het is allengs meer en meer openbaar geworden.

Na de behandeling der wet twijfelt niemand meer.

Wie is er die den juichtoon der heeren »dezerzijds« weêrspreekt?

»De *gewijzigde voordragt* zoowel als de *amendementen* »zijn tot stand gekomen door schier ONVOORWAARDELIJK »toegeven aan het verlangen der anti-revolutionaire »partij.« *Nederl.* 27 Aug.

Buitenland.

FRANKRIJK.

Indien de Oostersche zaken hier te lande geenerlei bezorgdheid meer wekken, houdt men zich nog met den voorraad en den stand der prijzen van de granen bezig; ofschoon ook daaromtrent de vrees merkelijk afneemt. Men beseft eindelijk, dat men den toestand zeer overdreven heeft. Immers de berigten uit de departementen en van buiten 's lands luiden veel gunstiger; er is bijkans allerwege eene daling op te merken; op vele markten heeft die eene vaste rigting genomen. Men meldt ook, dat het koren van eene uitmuntende hoedanigheid is; hetgeen daarom te belangrijker is, omdat het alsdan veel meer meel uitlevert en dus het tekort moet verminderen.

De heer Magne, minister van koophandel, heeft zich naar Marseille begeven, onder anderen, volgens de geruchten, om het vraagstuk der granen aldaar te onderzoeken. Marseille is, zoo men weet, de voornaamste Fransche haven van den graan-invoer.

— De tabaks- en katoenteelt maakt in Algerie groote vorderingen. In 1850 is het getal tabaksplanters van 537 tot 1073 geklommen, en de beplante oppervlakte van 446 tot 1395 bunders vooruitgegaan. De opbrengst is van 309,331 kilos, ter waarde van 270,254 fr. tot 885,000 kilos, ter waarde van 780,000 fr. geklommen. De opbrengst van 1853 beloopt twee en een half millioen kilos ter waarde van 2 millioen franken.

Wat de katoen aangaat, in 1850 deed men eene kleine proefneming, in 1853 besloeg de teelt reeds 700 bunders.

BELGIE.

De Koninklijke familie heeft, op HD. reis in de provinciën, den 4den, Antwerpen bezocht. Ofschoon het weder aanvankelijk niet gunstig was, bevond zich eene talrijke menigte tot ontvangst van den Koning en zijn gezin op de been; de straten, markten, en kaden waren fraai versierd; aan zinnebeelden, op 's lands geschiedenis, den handel enz., zinspelende, aan opschriften in proza en in verzen geen gebrek. Men heeft hier ter gelegenheid dat de overheden bij den Koning ten gehoore werden toegelaten, de aanwezigheid van den Franschen consul-generaal, baron de Theis opgemerkt.

De burgemeester van Antwerpen, de heer Loos, heeft den Koning en het jonggehuwde Vorstelijk paar waardiglijk toegesproken en onder anderen gezegd, »dat op geenerlei vroeger tijdstip Belgie zoo veel innige gehechtheid aan zijne Souvereinen heeft aan den dag gelegd, nog ook zoo gelukkig en welvarend is geweest als thans Het weet, dat het dit verschuldigd is aan de wijsheid van den Vorst, die sedert 22 jaren aan het hoofd des Staats geplaatst is; en het is daarvoor zeer erkentelijk, het is ook waardig de instellingen, welke het zich gegeven heeft, de vrijheid, die het geniet.»

Ten half zes ure ving in de zaal van het Museum het gastmaal aan, dat de gemeenteraad aan de Vorstelijke bezoekers gegeven heeft. In die zaal zijn, zoo men weet, de meesterstukken van de beroemdste Vlaamsche schilders ten toon gespreid, die zoo zeer bijgedragen hebben om Antwerpen op te luisteren. Vele schilders, die dezen roem ophouden, de Keizer, Gallait en anderen, waren tot dit gastmaal genoodigd. Den volgende dag zou de Academie van Antwerpen worden ingewijd.

Nadat het bedoeld gastmaal was aangevangen, werd de prachtige verlichting ontstoken en ten tien ure had er een vuurwerk plaats, hetwelk bij het nu zeer gunstige weder, eene allertreffendste uitwerking te weeg bragt.

Men wachtte den Koning en de koninklijke familie maandag avond te Brussel terug.

— De tijdingen nopens de graanprijzen hier te lande luiden veel geruststellender, zoo zelfs dat men te Namen op de markt het zaaigraan veilig heeft durven afzetten, in afwachting van het spoedig te kunnen vervangen. De prijs voor de tarwe te zamen was 35 franken, en voor de rogge 20 fr.

Uit het Luxemburgsche heeft men ook zeer goede berigten wegens de aardappelen; sedert tien jaren hadden die niet zoo gunstig gestaan. De prijs was dan ook aanmerkelijk gedaald, en dit werkte in die streken op de graanprijzen terug.

Bij deze en soortgelijke berigten herstelt zich meer en meer het vertrouwen; men voorziet reeds het oogenblik, dat nergens meer vrees voor te kort komenden oogst zal bestaan, en de prijzen hun gewoon standpunt zullen hernemen.

Dat meerder vertrouwen is vooral toe te schrijven aan de juiste opgaven, die men van den stand van de hulpbronnen des lands en des handels heeft gegeven; wat de eerste betreft, blijkt het meer en meer, dat men het tekort op den oogst zeer heeft overdreven, vooral omdat de hoedanigheid der gewonnen granen zoo bij uitstek goed is.

Men stelt ook met grond in het licht, dat de aardappelenteelt in de laatste jaren ongemeen is uitgebreid, zoodat de opbrengst van 1853 wel 50 tot 60 pct. meerder zijn zal dan in de vorige jaren. Volgens opgaven, waarop men staat mag maken, bedroeg de oppervlakte van den grond, die in 1846 met aardappelen was bepoot, 115 duizend bunders; doch men weet dat in dat jaar de oogst grootendeels mislukte; thans is die niet alleen veel beter dan in lang het geval was, maar er is ook veel meer gronds met aardappelen bezet, zoodat men van dit voedingsmiddel voor armen en gegoeden op 5 millioen 750 duizend mudden meer rekent, dan in 1851 en 1852. Als men nu met deskundigen aanneemt, dat de mud aardappelen als voeding gelijk staat met 11 pond tarwe, dan komt men tot deze belangrijke slotsom, dat de nu verwachte meerdere opbrengst der aardappelen gelijk staat met het ontzettende cijfer van 62 millioen 250 duizend ponden graan, of 14 millioen ponden meer, dan de invoer van granen in Belgie, in de zeven eerste maanden dezes jaars Dit draagt grootelijks tot geruststelling bij en wekt de overtuiging, dat men spoedig eene krachtige daling in de levensmiddelen zal ondervinden.

— De werkzaamheden aan den spoorweg naar Nederland worden ijverig voortgezet. Zij zijn van Merxem tot Calmpthout reeds zeer verre gevorderd.

DUITSCHLAND.

Het dagblad van Kassel berigt, dat de onderhandelingen tot sluiting van een handelstraktaat tusschen Frankrijk en het Tolverbond hervat zijn en ditmaal veel kans hebben van wel te slagen.

— Het dagblad van Elberfeld meldt, dat de vergaderingen van het Tolverbond te Berlijn maar tot geringe uitkomsten zouden voeren. Bijkans alle belangrijke voorstellen waren afgeslagen, en ook de pogingen van Brunswijk, om nopens het ijzer tot eenen middenweg te geraken, hadden geen beter lot gehad. Intusschen schijnen de onderhandelingen over laatstgemeld artikel nog niet geheel afgeloopen.

ZWITSERLAND.

H. M. de Koningin der Nederlanden wordt den 31 Augustus te Lucern verwacht.

— De Fransche generaals Changarnier en Bedeau doen thans een uitstap naar Zwitserland; ook de hoogleeraren Dahlmann en Gervinus.

SARDINIE.

Bijzondere berigten uit Genua gewagen er van, dat de verkiezingen voor het volgende jaar aldaar reeds in groote mate de aandacht boeijen, omdat men er pogingen mede verbindt tegen het koninklijk statuut, welke door sommige hooge geestelijken zouden worden bevorderd. Men gelooft echter niet dat die slagen zullen.

OOSTENRIJK.

De keizer met zijne bruid en hare ouders zijn den 31 Augustus te Salzburg aangekomen, en aldaar met veel geestdrift ontvangen; des avonds werd de stad verlicht en op de bergen werden vreugdevuren ontstoken.

— Sedert den 1 September is de staat van beleg in de hoofdstad opgeheven. Het geschut, dat tegen de voorsteden gerigt was, is weggenomen; de patrouilles, die ook bij dag de straten doortrokken, zijn veel verminderd en het garnizoen is op den gewonen voet gebragt.

— Prinses Amalia van Wasa (het vorig Zweedsche koninklijk huis) is den 1 Sept. in 48jarigen leeftijd overleden; zij was de jongste dochter van den overleden koning Gustaaf IV van Zweden.

RUSLAND.

Men verzekert dat Z. M. de Keizer [illegible]

Duitschland bezoeken zal. Men hecht bijzonder gewigt aan deze reis, omdat men er de volkomen beslechting van de Oostersche zaken van verwacht.

TURKIJE.

Men houdt te Parijs de Oostersche zaak eindelijk voor geschikt, zoodat men er zich ter beurze niet of naauwelijks meer mede bemoeit.

De Oostersche kolonel Ruff, die belast is met het overbrengen van een brief van dankbetuiging des Sultans aan zijnen Souverein is den 2 Sept. te Weenen aangekomen.

De graaf Guilay, die in der tijd door Oostenrijk met eene vredelievende zending naar Petersburg is belast geweest, zou in de eerste dagen naar zijn land terugkeeren, de wapenschouwing te Olmutz bijwonen en vervolgens naar zijn fort te Milaan vertrekken.

De zaak van den hongaar Costa is nog de eenige, die uit het oostersche geschil is overgebleven. Men verwacht daarvan wel verwikkelingen tusschen de Ver. Staten van N. Amerika en Oostenrijk, doch geene vredebreuk. volgens een half officieel artikel deswege in den *Constitutionnel*, zijn in deze zaak aan beide zijden feilen begaan: de oostenrijksche consul te Smyrna had zeker geen regt om Martin Costa gevangen te doen nemen en de Amerikaansche kapitein niet, om in eene onzidige haven met vijandelijkheden te dreigen. Wat betreft de in de Ver. Staten veldwinnende leer van tusschenkomst ten behoeve van ieder, die slechts verklaart burger dier staten te willen worden, het fransche blad verwerpt haar, gelijk de engelsche dagbladen ook reeds gedaan hebben.

De oostenrijksche regering heeft harerzijds de officieren bevorderd, die in de zaak van Costa naar de bevelen van den oostenrijkschen consul-generaal te Smyrna gehandeld hebben.

WEST-INDIEN.

Men heeft berigten van de West-Indische eilanden tot den 13 Augustus. De gezondsheids toestand aldaar was veel verbeterd. Op Martinique en Guadeloupe heerschte nog zekere spanning, ten gevolge van de maatregelen welke de regering tegen eenige gemeentebesturen had moeten nemen. In de stad St. Pierre zelfs was men nog van een maire verstoken, hetgeen tot vele ongelegenheden aanleiding gaf.

De gele koorts, die op het vasteland van Amerika nog steeds woedt, was op de eilanden genoegzaam geheel geweken.

CHINA.

Reeds is gemeld, dat drie Russische oorlogschepen, welke zich in de Chinesche wateren bevonden, last hadden gekregen, zich bij het Amerikaansche smaldeel te voegen, ten einde eene vertooning tegen Japan te maken. De Londensche *Globe* treedt in eenige bijzonderheden, wegens die pogingen van beide mogendheden, die met elkander op dit verwijderd punt vereenigen. De bestemming van den togt schijnt den mond van de rivier Sagalien te zijn; de streken aan de noordzijde van die rivier. waren vroeger door Rusland aan China afgestaan, doch zij zijn door onafhankelijke stammen bewaard gebleven, en Rusland moet er thans op uit wezen, die voor den landbouw en de visscherij uitmuntend gelegen gewesten terug te krijgen, vooral om eene haven voor Siberië te erlangen. De talrijke rivieren van dat land ontlasten zich toch alle in de IJszee. en de thans beoogde haven zou eenen gewigtigen uitweg voor Siberië en eene stapelplaats voor den Russischen en Chineeschen handel kunnen worden. Men houdt het er voor, dat de keizer van China, in den tegenwoordigen toestand, waarin hij door den opstand gebragt is, ligtelijk de bedoelde streken zou afstaan, of dat Rusland er zich thans gemakkelijk van zou kunnen meester maken.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Eerste-Kamer.

ZITTING VAN DINGSDAG, 6 SEPTEMBER.

In deze zitting zijn successievelijk, na langdurige discussie, *aangenomen* de volgende wets-ontwerpen:

a. tot sluiting van het kanaal van ST. ANDRIES, met 27 tegen 10 stemmen. *Tegen* de heeren VAN LIDTH DE JEUDE, VAN DER OUDERMEULEN, BLANKENHEIM, BEERENBROEK, VAN SWINDEREN, VAN DAM VAN ISSELT, VAN WESSEM, VAN WEL, VAN RHEMEN VAN RHEMENSHUYSEN en VAN AYLVA V. PALLANDT;

b. tot duurzame regeling van het beheer der gelden wegens verstrekkingen, met 28 tegen 9 stemmen. *Tegen* de heeren: VAN SWINDEREN, VAN BEECK VOLLENHOVEN, DE SITTER, COST JORDENS, VAN RIJCKEVORSEL, DE BRUYN, VAN ANDRINGA DE KEMPENAER, VAN DER LEK DE CLERCQ en VAN [illegible], die

c. tot wijziging van het tarief van in- en uitgaande regten, met algemeene stemmen.

In deze zitting zijn voorts ingekomen 31 adressen tot bestrijding en 16 ten voordeele van het wets-ontwerp tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen, terwijl omtrent een zeer groot aantal adressen over dit onderwerp door de commissie voor de verzoekschriften rapport is uitgebragt.

's Gravenhage, 6 September.

Het Staatsblad n°. 33 bevat het Besluit van 30 Augustus jl. houdende bepaling van den uiterlijken vorm der uit te geven Muntbiljetten, en van maatregelen omtrent de uitgifte. Blijkens dit Besluit zullen:

Art. 1. De muntbiljetten, ingevolge art. 2 der wet van 26 April 1852 (*Staatsblad* n°. 90) uit te geven, zijn van den volgenden inhoud;

„Wettig betaalmiddel „Koningrijk der Nederlanden

„MUNT-BILJET

„Groot { tien / vijftig / honderd } Gulden.

„N°.

„Elken werkdag verwisselbaar in zilver bij de Nederland„sche Bank, als Agent van 's Rijks schatkist, ingevolge de „wet van 26 April 1852, *Staatsblad* n°. 90.

„Gezien bij de „'s Gravenhage, den

„Nederlandsche

„Bank. „Gerigistreerd „*De Minister van Finantien.*"

Deze inhoud wordt omgeven, van eenen gegraveerden kunstrand, waarin onder anderen voorkomt: bovenaan: het Rijkswapen; onderaan: de geheele inhoud van art. 10 der wet; ter linker zijde, bovenaan: de letter van het register, en aan den voet, de waarde van het muntbiljet in cijfers; ter regter zijde, bovenaan: eene herhaling van het nommer in den tekst vermeld, en aan den voet nogmaals de waarde, van het muntbiljet in cijfers. De muntbiljetten worden aan de achterzijde voorzien van den inverso-druk van den kunstrand en van eenen overdruk, houdende het Rijks-wapen, omringd van eenen eiken- en eenen Oranjetak, onder het wapen met elkander vereenigd. Deze overdruk is blaauw, voor de stukken van *f* 10; rood, voor die van *f* 50 en bruin, voor die van *f* 100. De muntbiljetten worden gedrukt op daartoe expresselijk vervaardigd papier van tien bij zestien Nederlandsche duimen. Zij voeren tot watermerk het woord Muntbiljet en bovendien aanwijzing van de waarde van ieder stuk. Zij worden voorzien van den stempel der handteekening van den Minister van Finantien. Daarenboven worden zij geregistreerd en onderteekend door de personen, daartoe door den Minister van Finantien aan te wijzen, en voorts, overeenkomstig art. 5 der wet, ten kantore van de Nederlandsche Bank voor *gezien* geteekend, ten bewijze, dat het Fonds tot verzekering van de verzilvering der renteloozе schuld, overeenkomstig de bepalingen van artt. 3, 4 en 5 der wet, behoorlijk is daargesteld.

Art. 2. Het bij art. 1 der wet van 26 April 1852 toegestaan bedrag van tien millioen gulden wordt geheel daargesteld. De indeeling in muntbiljetten van tien, vijftig en honderd gulden wordt, naar mate der behoefte door den Minister van Finantien, geregeld.

Art. 3. De Minister van Finantien zal het toezigt over de vervaardiging van het papier, het drukwerk, het nommeren, registreren en teekenen der muntbiljetten opdragen aan den Staatsraad, Agent van het Ministerie van Finantien te Amsterdam en de vereischte bepalingen en voorschriften tot zekerheid en contrôle daaromtrent vaststellen.

Z. M. heeft goedgekeurd het beroep van een predikant, uitgebragt door den kerkeraad der Hervormde gemeente te Onstwedde, onder de classis van Winschoten, op W. Pollen, predikant te Hattem.

Wij hebben heden ochtend vroegtijdig aan onze geabbonneerden verzonden een *Bijvoegsel*, bevattende het Verslag van de Eerste Kamer over het wetsontwerp, regelende het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen.

Mgr. Zwijsen, aartsbisschop van Utrecht, heeft zijn bisdom in veertien dekanaten verdeeld en te gelijker tijd de titularissen daarvan benoemd. Hier volgt de lijst: 1°. Utrecht, deken de Heer J. Hartman, aartspriester en pastoor te Utrecht; 2°. Almelo, de Heer Engbers, aartspriester van Twenthe en pastoor te Vasse; coadjutor de Heer Binkhorst; 3°. Amersfoort, de Heer de Beer, pastoor te Eemnes; 4°. Arnhem, de Heer Brouwer, pastoor aldaar; 5°. Culemborg, de Heer Velthuysen, pastoor te Wijk bij Duurstede; 6°. Deventer, de Heer Beltman, pastoor aldaar; 7°. Doesborgh, de Heer Willemsen, aartspriester van Gelderland en pastoor te Duiven; 8°. Groenlo, de Heer Nijkamp, pastoor te Ulft; 9°. Groningen en Assen, de Hr. Jansen, pastoor te Groningen; 10°. Heerenveen, de Hr. Crasburg, pastoor te Joure; 11°. Leeuwarden, de Hr. Jorna, pastoor te Harlingen; 12°. Oldenzaal, de Hr. van Coevorden, pastoor te Enschedé; 13°. Zutphen, de Hr. Hubers, pastoor aldaar; 14°. Zwolle, de Hr. v. Kessel, aartspriester van Salland, Drenthe en Groningen, pastoor te Zwolle. (*J. d. L.*)

Er is uit de Vereenigde Staten berigt ontvangen dat te Wassington sprake was van het voornemen om bij de Hollandsche regering op eene schadeloosstelling van 82000 dollars voor den Amerikaanschen kapitein Gibson aan te dringen. Deze Gibson beschuldigd van pogingen, om den sultan van Djambi op Java, tegen het Gouvernement van Nederlandsch Indie op te ruijen, was later door den raad van justitie te Batavia te dier zake van alle regtsvervolging ontslagen, doch voorloopig in verzekerde bewaring gehouden, omdat dit vonnis aan de revisie van den hoogen raad van Indie was onderworpen, waarna hij in April jl. uit deze gevangenis ontsnapte.

Buitendien wil kapitein Gibson, betreffende eenige hem door genoemden prins afgestane kolenmijnen eene actie tegen de Hollandsche regering instellen.

Men schrijft uit het kamp bij Zeist, dat er in dat kamp reeds 350 soldaten ziek liggen en dat er nog ongeveer 200 in het hospitaal te Utrecht verzorgd worden.

---

* Gisteren, Maandag, hebben in het kamp van Zeijst de groote manoeuvres in het vuren een aanvang genomen, en des middags was er bij Z. M. groot diner, waaraan de generaals in vreemde dienst, die zich aldaar bevinden, benevens de Nederlandsche generaals en hoofd-officieren deel hebben genomen.

---

* De beide brigade-kommandanten van het kamp, de kolonel baron van Goes en de kolonel baron van Aylva Rengers, zijn op den verjaardag van Z. K. H. den prins van Oranje, tot adjudanten van Z. M. in buitengewone dienst benoemd.

Men leest in de laatste aflevering van het *Weekblad voor Geneeskundigen*:

„Rotterdam, 31 Augustus. Sedert den 22 dezer maand hebben zich hier bijna dagelijks cholera-gevallen vertoond, welke voortdurend de vrees levendig houden, dat op nieuw eene epidemie ons bedreigt. Omtrent het juiste aantal gevallen durven wij niet met zekerheid uitspraak doen. Aan de plaatselijke geneeskundige commissie is opgave gedaan van een 20tal gevallen; bij het bureau van den burgerlijken stand zijn 18 personen aangegeven, als aan de ziekte overleden; de doodelijk afgeloopen gevallen kenmerkten zich door een bijzonder snel verloop. Ook in de naburige plaatsen Schiedam en Overschie moeten enkele gevallen zijn waargenomen (?) — Wij mogen niet verzwijgen, dat de eerste gevallen zich in de laatste dagen der kermis hebben vertoond, doch evenmin, dat slechts enkele derzelve zich voordeden bij personen, die onmiddellijk daarmede in verband stonden. De waargenomen gevallen kwamen voor in de verschillende stadsgedeelten, echter over het algemeen veel meer in het westelijke, dan in het oostelijke gedeelte.

„Tot nog toe heeft men geene bijzondere cholera-hospitalen opengesteld; doch de lijders, waar zulks wenschelijk voorkwam, naar het stedelijk ziekenhuis vervoerd; van de 14 aldaar opgenomen zijn 7 overleden.

„— 3 September (*per Telegraaf*). Er zijn thans aan de plaatselijke commissie 86 choleragevallen aangegeven en aan den burgerlijken stand 21 aan die ziekte overleden; in het ziekenhuis kwamen nog 6 gevallen bij en bezweken er 4."

Men schrijft ons uit ZEIST:

Op den 4den woonden Z. M. den Koning en de prins van Oranje, wiens 13de verjaardag gevierd werd, de godsdienstoefening in het kamp bij, na afloop hiervan stelden de troepen zich in bataille en reed Z. M. omringd van een luisterrijken staf, met den jeugdigen prins, in den uniform van 1ste luit. bij de grenadiers, door de gelederen, waarna de troepen defileerden. Ten slotte deed Z. M. de officieren een grooten kring vormen en stelde den prins aan hen op nieuw voor, hetwelk met gejuich werd beantwoord. Het fraaije weder had duizende toeschouwers naar buiten gelokt.

✕ Uit ASSEN schrijft ons onze correspondent: Wij vernemen, dat weldra een aanvang zal worden gemaakt met de werkzaamheden tot het graven van het geprojecteerde Drentsche Midden-kanaal, loopende van Bovensmilde tot in de uitgestrekte Noord- en Zuid Barger veenen. Naar men ons verzekert is de vertraging dier werkzaamheden, welke reeds den 15 Mei l. l. zouden hebben begonnen, hoofdzakelijk toe te schrijven aan de, aan H. H. Directeuren ongevraagd en quasi-goedwillig medegedeelde berigten van ongunstigen aard, aangaande het productief belang dier allergewigtigste onderneming, door sommige hoog geplaatste ambtenaren in dit gewest, die uit hoofde hunner betrekking geacht kunnen worden, deze zaak grondig te kennen; maar die als actie-houders in de kwalijk geadministreerde en in geldelijke ongelegenheid zich bevindende Drentsche Kanaal-Maatschappij, tot verbetering en verlenging der Hoogeveensche vaart, de daarstelling van een tweede, meer voordeel belovend kanaal met leede oogen aanzien. Ten gevolge dier ongunstige berigten, is eene commissie benoemd geworden, belast met het onderzoek der quantiteit en qualiteit van de doorgegraven en te exploiteren veenen,

welke commissie dezer dagen een zeer gunstig verslag heeft uitgebragt. Men ziet dus dien aanvang der werkzaamheden van de Drentsche Midden-kanaal- en Veen-Maatschappij met elken dag te gemoet. Hoe belangrijk deze onderneming voor landbouw en nijverheid belooft te worden, kan hieruit blijken, dat, zoodra dit kanaal zal zijn voltooid, duizende bunders veen van uitmuntende hoedanigheid geëxploiteerd, en wijd uitgestrekte heidevelden in vruchtbare akkers herschapen zullen worden.

Nopens den oogst kunnen wij, wat deze Provincie betreft, vrij geruststellende berigten geven. De rogge is goed gelukt, wat de deugd, en tamelijk wat de hoeveelheid aangaat, maar wordt op prijs gehouden ten gevolge van de verspreide geruchten nopens buitengewone aankopen voor en door het buitenland. De aardappelen schoon van de ziekte niet geheel vrij gebleven, hebben echter over het algemeen weinig geleden, en gelden ƒ 1.73 en 2.00 de mudde. De zand- zoowel als de veenboekweit staat uitmuntend, en belooft eene overvloedige opbrengst, ondanks de vele stormen en regenbuijen in den jongste tijd. De boomvruchten zijn in verbazende hoeveelheid voorhanden.

In de boonvruchten is zekere vreemdsoortige ziekte niet te miskennen. Alle andere aardvruchten belooven een goeden oogst. De winning van honing en was laat echter veel te wenschen overig.

▽ Men schrijft ons uit MEPPEL:

Zeker persoon, zich noemende Roelof Hoogeveen, werd onlangs door de Arr. Regtbank te Assen gevonnisd voor zes maanden gevangenisstraf, wegens verzet tegen de ambtenaren, die in de uitoefening van hunne betrekking met hem als koopman in galanterien en fijn aardewerk, in eene der afgelegene gemeenten van dit gewest in aanraking waren geweest. In de gevangenis werd hij echter door een zijner voormalige makkers erkend voor den persoon van Roelof Kroon, geboren en gewoond hebbende te dezer stede, die voor omtrent vijf jaren uit de militaire dienst als milicien-nummerverwisselaar van het regement dragonders was gedeserteerd en zich te Pekel A, provincie Groningen, op de grenzen van Drenthe, had nedergezet en onder eerstgemelden naam het beroep van marskramer in verschillende gemeenten, meest in Drenthe, had uitgeoefend. Gister is hij door een korporaal en soldaat naar zijn korps getransporteerd, ten einde als deserteur te worden gestraft.

Opmerkelijk is het dat, bij de tegenwoordige inrigting van politie en justitie, nog iemand zich 4½ jaren in of in de onmiddellijke nabijheid der provincie, waarin hij geboren en opgevoed is, zich openlijk als koopman kan bewegen, zonder herkend te worden.

▽ Uit Borger schrijft men ons: De berigten omtrent de veldgewassen vooral in onze veenstreken luiden gunstig. De rogge levert tamelijk veel stroo en schudt vrij goed. De aardappelen leveren beter dan verleden jaar, terwijl de roode soorten geheel van de ziekte bevrijd blijven. De zandboekweit draagt buitengewoon goed; de veenboekweit heeft veel geleden van den laatsten regen en stormen en wordt tegenwoordig algemeen gemaaid.

▽ Uit Stadskanaal schrijft men ons:

In de nabijheid der Drentsche grenzen tusschen de Drouwener en Buinermond, is een stuk land aangekocht tot daarstelling van een schoolgebouw en onderwijzerswoning voor eene bijzondere school van de 2de klasse. Tot de oprigting echter is nog geene autorisatie verleend, noch heeft men een fonds waaruit de te benoemen onderwijzer zal worden bezoldigd. Dit laatste te bekomen, is aan vele bezwaren onderhevig; want de school zal het meest moeten bezocht worden door kinderen uit de provincie Drenthe, wier ouders in den regel tot de arbeidende en tot de behoeftige klasse behooren, zoodat zij dan dubbel schoolgeld zouden moeten betalen, èn aan de gemeente Borger èn aan den onderwijzer der bijzondere school.

— De leeraar der christelijke afgescheiden gemeente alhier, heeft een beroep van de gemeente Deventer ontvangen en in beraad genomen; in weerwil van het meerdere tractement, gelooft men niet hij deze gemeente zal verlaten.

◁ Onze Correspondent te *Tilburg* schrijft: Men is hier thans druk bezig met den opbouw van de nieuwe gaz-fabriek. Zij wordt echter niet opgerigt in het gehucht Nieuwland, zoo als men u dezer dagen abusievelijk uit 's Bosch gemeld heeft; want een gehucht van dien naam bestaat hier niet, maar op een stuk grond achter de Nieuwelandsche Straat en dus in het volkrijkste gedeelte dezer stad. De werkzaamheden worden met zoo veel ijver voortgezet, dat men de verzekering heeft, dat nog dit jaar de voornaamste straten benevens vele aanzienlijke laken-fabrieken door gaz verlicht zullen worden. Zoo men verneemt, bestaat ook het plan, om zoodra zich een genoegzaam getal deelnemers opdoet, die van het gazlicht gebruik willen maken, in de wijk Velthoven, alwaar zich mede een aantal voorname laken fabrieken bevinden, een tweede gaz-fabriek op te rigten, zoo dat men zich mag vleijen binnen kort deze zoo zeer uitgebreide plaats voor het grootste gedeelte door gaz verlicht te zien.

Ook het sedert zoo vele jaren bestaande plan tot het aanleggen van eenen keiweg van hier op Turnhout zal nu spoedig zijn beslag krijgen. Van Turnhout is men reeds met het bestraten tot aan deze zijde van het dorp Ravels gevorderd, hetgeen nog dit jaar tot aan het dorp Weelde, een uur afstands van de Hollandsche grenzen, verlengd zal worden, terwijl dezerzijds ll. maandag van Gouvernementswege te 's Bosch is aanbesteed en door den aannemer de Heer J. van der Maaden van de Klundert voor eene som van ƒ 14,000 is aangenomen het leggen van de aarde bedding met de noodige bruggen en duikers van hier tot aan de Belgische grenzen. Men twijfelt hier niet, of deze weg, die anders voor een groot gedeelte van het jaar genoegzaam onbruikbaar was, zal voor den handel en het vervoer van reizigers van het grootste nut zijn, daar men op die wijze met al de voornaamste straatwegen van geheel België in verbinding komt.

* Gisteren heeft bij het Provinciaal bestuur van Zuid-Holland de aanbesteding plaats gehad van het verlagen van een gedeelte van den overlaat op het Bergsche veld of zoogenaamde overlaat van Cruquis, langs de rvier de Sneepkil, bewesten het verlaagde gedeelte van d ien overlaat aan den kop van den ouden Wiel, tegenoiver Hardinxveld, hetwelk is aangenomen door den heer de Jong te Hardinxveld, voor ƒ 3689.90.

Op voorstel van den wethouder de Jonge heeft de gemeenteraad van Zierikzee op den 31 Aug. besloten, aan den koning een adres aan te bieden, waarbij de raad van zijne belangstelling zou doen blijken en dringend aanbevelen zou een plan, dat naar verneemt zou bestaan om namelijk uit Belgie en Engeland concessie te vragen tot aanleg van een spoorweg van Brouwershaven naar Roosendaal.

Gisteren kwam te Enkhuizen de laatste van het 7tal haringbuizen binnen, *Willem de Eerste* genaamd, met den niet onaanzienlijken voorraad van 12 last haring en 9 ton zoutevisch, zoodat deze buis bijna een vierde van de geheele vangst heeft aangebragt.

Gisteren is op de werf van den scheepsbouwmeester L. van Dam, te Vlaardingen, de kiel gelegd van een barkschip, groot 300 lasten, genaamd *Koning en Vaderland*, bestemd voor de groote vaart, voor rekening eener reederij onder directie van den heer H. Kikkert te Vlaardingen.

Ingezonden Stukken.

VAN AKERLAKEN.

Ik teeken protest aan tegen *de IJsselbode*. Hij zegt, sprekende over de *Klaarwaterwet*: «Wij hebben misgerekend in de stem van den heer van Akerlaken. Wij meenden stellig te mogen aannemen, dat hij zijne constitutionele beginselen, vroeger met zooveel ijver voorgestaan, getrouw zou zijn gebleven. Maar de heer van Akerlaken is in het spoor zijns vaders getreden.»

Die zinsnede is zeker aan de redactie der *Grondwet* ontsnapt. *)

Het is waar, ook wij hebben den heer van Akerlaken gemist onder de tegenstemmers. Ook ons heeft dit leed gedaan, niet om de wet, want of er 27 of 28 tegen waren maakt geene verandering, maar om *hemzelven*.

Wij hadden den heer van Akerlaken beschouwd als een man van een vast karakter; aan zijne beginselen twijfelden wij niet. Wij hebben de discussien met aandacht gadegeslagen en gezien hoe hij heeft geworsteld; maar de op hem uitgeoefende aandrang heeft hem niet vast genoeg gevonden, hij is medegesleept en, in *deze* materie, *niet* in het spoor getreden van zijn vader.

Wij waren van den vader volstrekt geene aanbidders, doch kunnen dáárom niet vergeten, dat hij onder het zestal protestanten behoorde, dat op den den 21 Junij 1847 tegen het placet stemde †).

De zoon had thans eene niet minder schoone gelegenheid om karakter te toonen; maar hij heeft de beproeving niet doorgestaan; het spijt ons om *hem*.

TIP.

*) De zinsnede was ons niet ontsnapt; wij waren voornemens daarop terug te komen; maar het stuk van den inzender maakt dit thans overbodig. RED.

†) Van Akerlaken, Luzac, van Heloma, Corver Hooft Broce, en dan nog de Jong van Beek en Donk.

Correspondentie.

De bedoeling, waarmede het stukje uit *Prinsenhage* geschreven, wordt door ons toegejuicht. De geëerde schrijver zal echter met ons instemmen, dat het stukje ons te laat is toegezonden, om de uitwerking te kunnen doen, daarmede bedoeld. Wij leggen het dus ter zijde; ons voor verdere bijdragen aanbevolen houdende.

De «*Kritiek der Kerkwet*» is, in haar onderling verband wat onzamenhangend gesteld. Het is ons, uit den aard van het onderwerp, moeijelijk hier en daar de ware meening des schrijvers te vatten. Het stuk wordt derhalve niet geplaatst.

De «*Geschiedkundige herinnering*» is zeer juist; maar zij heeft al te zeer de uitsluitende strekking, om te zijn de apologie van de constitutionnele partij, waartoe wij behooren, dan dat wij tot hare plaatsing zouden mogen besluiten. De steller zal, wij hopen het, onze schroomvalligheid appreciëren.

«*Ultra-homogeniteit*» en «*Groeniaansche kunstgreep*» zijn voor plaatsing niet geschikt.

Advertentiën.

Bij JOH. NOMAN EN ZOON te Zalt-bommel is van de pers gekomen en alom te bekomen:

HET TIJDSCHRIFT

VOOR

NEDERLANDSCH INDIE,

DOOR

Dr. W. R. VAN HOËVELL.

15 Jaargang voor 1853.

Maandelijks verschijnt hiervan eene aflevering in rojaal formaat met plaat. De jaargang met platen, kaarten en portretten. ƒ 13.00

Nederduitsch Rijmwoordenboek,

waarin de bruikbare Rijmwoorden uit de beste Schrijvers, bijeenverzameld en naar vokaalorde gerangschikt zijn, tot gemak bij de Practische Beoefening der Dichtkunst, door P. G. WITSEN GEYSBEEK, tweede verbeterde druk.

Slechts ƒ 1.80.

(88)

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 6 September 1853.

Ned. W. Schuld.	2½	63 5/16, 3/8		Pct.	
Dito Certificat.	3	76 5/8, 11/16	*Hope* 1798/1816	5	107
Dito dito	4	95 9/16, 5/8	Dito 1828/1829	5	
O. I. Leening.	4		Cert. 1831/1838	5	
Amort. Syndic.	3½		Dito Dito	4½	
Hand.-Maats.	4½		Dito *Hope*	4	
Belgie.			Dito *Stieglitz.*	4	92½
Certificaten.	2½		Dito dito 5e Ser.	4	
D° *Rothschild.*	2½	52 3/4, 13/16	Inschr. Assig.	6	74 5/8
Frankrijk.			Certific. dito.	6	75 1/8
Obligatien.	3		**Polen.**		
Spanje.			Obligatien	4	
Nieuwe	1	23 1/16, 1/8	**Oostenrijk.**		
Dito Buitenl.	3		Metalliek	5	82 9/16, 1/2
D° Binnenl. c/m.	3	43¼	Dito bet. Amst.	5	95 5/16, 3/8
Bew. Sp. Com.		6 3/8, 7/16	Dito letter B.	5	95 5/16, 3/8
Amort. Schuld.			Dito 1847	2½	42 11/16
Portugal.			Dito 1851/1852	2½	42 5/8
Londen nieuwe.	5	40 7/16, 1/2, 7/16			
Dito uitgest.	4				

Ned., Haarlemm. 102; Oostenrijk Weenen B. 4 pct. 71; Braz. bij Roths. p. s. 500. 5 pct. 98 3/8, 1/2; Mexic., te Londen 3 pct. 25 5/8, 1/16; Dito Onb. 25 7/16, 5/8; Gren., te Londen Onb. 22 1/8; Dito Uitges. 8 11/16, 3/4.

Verkooporders, welke heden in de voornaamste Binnenl. en Buitenl. effecten geeffectueerd werden veroorzaakten heden over het algemeen eene kleine achteruitgang in de prijzen.

FRANKFORT, Maandag, 5 Sept. 5 pct. Metal. 85 1/4; Loten fl. 250 127; Bank-aktiën 1527; 3 pct. Spanje 42 1/4; 1 pct. dito 23 3/16; Wissel op Weenen 190 5/8.

De markt was algemeen flaauwer.

LONDEN, Maandag 5 September. Consols op t. 97 1/4 à 3/8; Mexico 26 1/4 à 1/2; Peru 4 1/2 pct. 82 à 1/2; Gren. 2 pct. 22 1/2 à 23; dito Uitg. 9 3/4; Port. 4 pct. 44 1/2 à 45; Spanje 1 pct. 23 1/8 à 3/8; dito Certific. 6 1/4 à 1/2; Sard. 95 3/4 à 96 1/4.

Consols en Sardinie lager, overige vast met koopers.

PARIJS, Maandag 5 September. Fr. 4½ pct. tijd 105.10; dito 3 pct. op t. 79.15; Spanje binn. 3 pct. 42 5/8; dito 1 pct. 22 3/4; Russen 4½ pct. 99 1/2; O. Metall. 88 1/2; N. dito 97; Piemont 97.35.

WEENEN, Maandag 5 September. N. Metal. 94 1/2; dito lett. B. 108; Bankactiën 1393; Lomb. 5 pct. 98 1/4; Lot. van fl. 250 138 7/8; wiss. Londen 10.40; Parijs 129; Zilver ...

Wissels begeerd.

MADRID, Vrijdag 2 September. Spanje 3 pct. ...; dito nieuwe 1 pct. 23 11/16; Certific. 3 3/4.

Bij JOH. NOMAN EN ZOON, te 's Gravenhage.